

GRIET SEVEREYNS

**IN JE
BLOOTJE
VOOR
DE KLAS**

**KWETSBAARHEID
TONEN EN
VERBINDING ZOEKEN
ALS LERAAR**

Lannoo
Campus

D/2021/45/64 – ISBN 978 94 014 7488 7 – NUR 840, 847

VORMGEVING OMSLAG Gert Degrande | De Witlofcompagnie
VORMGEVING BINNENWERK Bananas

© Griet Severeys & Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2021.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij, de boeken- en
multimediativisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of openbaar
gemaakt, door
middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze
dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de
uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Vaartkom 41 bus 01.02
3000 Leuven
België
www.lannoocampus.be

Postbus 23202
1100 DS Amsterdam
Nederland
www.lannoocampus.nl

Elkaar echt leren kennen,
elk stukje van onze identiteit,
dat het er mag zijn en blijven,
om elkaar elke dag opnieuw te bekijken.
Dat het de angst bestrijdt,
en onze hoofden bevrijdt
en tot verbinding zal leiden.

IN JE
BLOOTJE
VOOR
DE **KLAS**

INHOUD

	Voorwoord	11
1	Je klas is een soep	19
	Verbeelding (empathie) en verbinding	22
	In je blootje voor de klas	27
	In je blootje in het schoolteam	34
2	De ingrediënten van de soep	37
	Veiligheid en vertrouwen opbouwen	37
	Verbinding door verschillen te omarmen	61
	Familie als gemeenschappelijke deler	89
	Wanneer de soep (over)kookt	111
	Mildheid voor jezelf	133

3	Als je in de schoenen van een ander wilt staan, moet je eerst de jouwe uittrekken	141
	Wisselen van perspectief	142
	De tijd voor verandering is nu	143
	Strijder voor empathie en verbinding	144
	Dankwoord	147
	Bronnen	150
	Eindnoten	156

IN JE
BLOOTJE
VOOR
DE **KLAS**

VOORwoord

In 2018 kreeg het Cultureel Centrum De Warande (Turnhout) de vraag vanuit een Nederlandse stichting om racisme en polarisatie in scholen aan te pakken. CC De Warande ging op zoek naar een partner om de pedagogische aspecten uit te werken en kwam zo terecht bij DoorElkaar, het vormingscentrum waar ik werk. Een hele opdracht als je het zo leest. Is dat wel haalbaar? Is dat wel realistisch? In mijn job en dagelijks leven probeer ik mensen bij elkaar te brengen, te verbinden. Dus waarom deze uitdaging niet aangaan? Zo ontstond het project Wereldklassen. De intentie van de stichting om met een cultureel centrum in zee te gaan, was om tot gedragsverandering te komen zonder het expliciteren van het doel dat bereikt moest worden.

Vanuit het ervaren, het voelen en het doen komen tot verbinding en verbeelding.

DoorElkaar werd dus gevraagd om de pedagogische aspecten op zich te nemen. We vertrokken vanuit wetenschappelijke inzichten dat een verbindende schoolcultuur de enige weg is naar een hoopvolle toekomst waar plaats is voor verschillen en overeenkomsten. Dit bespreekbaar maken op school is daarbij essentieel. Mijn collega, Lieve Lenaerts, boog zich over methodieken om daarmee in een schoolteam aan de slag te gaan, terwijl ik zocht naar een manier om leerlingen te leren verbinden over de verschillen heen. Het resultaat was een invulboekje De Schatkamer waarbij leerlingen op zoek gingen naar kennis over hun familie, zichzelf en elkaar. Deze kennis werd met elkaar gedeeld in de vorm van kringgesprekken, presentaties van opdrachten enzovoort, waarbij het luisteren naar elkaar voorop stond. Leerkrachten merkten verschil op in sfeer, in onderling respect en ervoeren bovenal zelf een nauwer contact met hun leerlingen. Het resultaat was

verbinding: **verbinding met je leerling, tussen leerlingen onderling, verbinding met de ouders.**

Hoe zorg je voor verbinding? Alles start bij ...

Ken jezelf. Leef je in. Voel je verbonden.

Deze drie eenvoudige zinnen omvatten alles waarover dit boek gaat. Hoe eenvoudig deze zinnen ook zijn, de vertaling naar de praktijk is wat anders. Als leerkracht ontmoeten we heel veel mensen in ons leven. Ontmoeten betekent naast elkaar tegenkomen – toevallig of op afspraak – ook elkaar leren kennen. Elkaar leren kennen vraagt tijd. Bovendien leert de ontmoeting met de ander ook iets over jezelf: Wat vind jij belangrijk in het leven? Waar sta je voor? De verbinding blijft behouden wanneer we in staat zijn in contact te blijven ondanks de verschillen of moeilijkheden.

De leerlingen in je klas verschillen van elkaar, ieder jaar opnieuw. Dit geeft telkens zowel bij de leerlingen en de ouders, maar zeker ook bij jou als leerkracht een bepaald gevoel van spanning. Wie zit er in mijn klasgroep? Hoe kan ik van al die ikjes een hechte klasgroep maken? Hoe kan ik rekening houden met de eigenheid van de leerlingen en tegelijkertijd ook een wij-gevoel creëren? Dat zijn ieder jaar opnieuw de uitdagingen die op je pad komen.

Met de methodieken in dit boek wil ik je overtuigen of aanmoedigen dat wanneer je tijd maakt om persoonlijke verhalen te delen, de band tussen zowel ouders, leerkrachten en leerlingen onderling versterkt zal worden. Ten eerste komt er ruimte om te leren luisteren naar elkaar waardoor we elkaar beter leren begrijpen. Door meer van de ander te weten te komen, kun je zijn gedrag plaatsen in de context en/of leer je hem op een heel andere manier kennen dan je oorspronkelijk dacht. Ten tweede prikken ze eventuele vooroordelen of stereotypen door. Door in te zetten op verbinding, kunnen we de angstcultuur voor de ander verkleinen. Ten slotte is het een ontdekkingsreis over wie jij zelf bent. Dat is belangrijk want de kinderen leren van hoe jij voor de klas staat, van wat je zegt en hoe je omgaat met anderen. Jij hebt als leerkracht een belangrijke rol voor opgroeiende kinderen en

jongeren. Jij bent betekenisvol als ouder, voor mijn kinderen maar ook voor onze (toekomstige) samenleving.

Voordat je denkt dat jij alle problemen van de samenleving moet oplossen, wil ik dat denkpatroon alvast bijstellen. Dat is alvast niet mijn bedoeling. Je doet al zo veel! Dit boek geeft kleine suggesties in **het kijken naar, samen doen en luisteren naar** elkaar, die net dat tikkeltje verschil kunnen maken. Het is haalbaar en het levert wat op. Het geeft inzichten in hoe verbinding te creëren met alle leerlingen van je klasgroep zodat elke leerling zich goed kan voelen in de klas. Dit boek is voor iedereen die op zoek is naar het bindmiddel in hun recept voor een positief klasklimaat. Een goed welbevinden leidt dan weer tot goed leren. Een win-win dus!

In hoofdstuk 1 ga ik dieper in op de inspiraties die ik gebruikte bij de ontwikkeling van De Schatkamer. Ik sta stil bij de begrippen verbinding en verbeelding en waarom het zo belangrijk is om dit binnen de schoolmuren te implementeren. De school is namelijk de poort waar elk kind doorheen moet. Dus op die manier kan het zaadje naar meer empathie in de wereld geplant en verder verspreid worden.

In hoofdstuk 2 komen de verschillende ingrediënten aan bod die omschrijven hoe je die verhalen verkrijgt en met elkaar kunt delen. Alles start bij het creëren van veiligheid en vertrouwen en van daaruit wordt er verder gebouwd. Ik vertel graag waarom elk ingrediënt van belang is en hoe je dit in je klasgroep kunt waarmaken door concrete methodieken aan te reiken die gemakkelijk inzetbaar zijn. Keep it simple is het vertrekpunt. De ingrediënten die ik in dit boek aanreik, geven net dat pittig smaakje extra of maken de soep wat dikker en vaster.

In hoofdstuk 3 vat ik het boek samen. Ik blik terug op de zinnen waarmee we vertrokken zijn: ken jezelf, leef je in en voel je verbonden.

Dit boek is voor alle leerkrachten. Ikzelf geef les in het hoger onderwijs en pas ook bepaalde methodieken toe met mijn studenten. Voel goed welke methodieken die worden aangereikt bij jou en jouw klasgroep passen, binnen jouw vakdomein. Om hij/zij en hem/haar te vermijden, gebruik ik in het verhaal het woord leerling in de mannelijke vorm, maar uiteraard beoog ik iedereen aan te spreken. Leerling kun je ook lezen als student, aangezien ik ervan overtuigd ben dat kwetsbaarheid tonen als leerkracht binnen elke context een meerwaarde kan betekenen. Wanneer ik spreek over

ouders, kunnen dit ook pleegouders, adoptieouders, plusouders, bewust alleenstaande ouder of opvoeders zijn.

Waarom dit boek?

De ervaringen en verhalen van leerkrachten die met De Schatkamer aan de slag gingen, waren hartverwarmend. Ik kon niet anders dan deze praktijken bundelen in een boek zodat meer leerkrachten geïnspireerd worden om in te zetten op verbinding in de klas.

Ik voelde de behoefte om een methodiek te ontwikkelen waar ruimte is voor verschil zonder dit specifiek te benoemen, door op zoek te gaan naar verhalen. Kennis over je eigen familiesysteem en familie verhalen geven je een schat aan informatie over jezelf, je ouders en zelfs je grootfamilie. Deze informatie kan ook voor de leerkracht enorm verhelderend zijn, of soms verklaren waarom een leerling bepaald gedrag vertoont. Door je kwetsbaar op te stellen en een inkijk te geven in je eigen persoonlijkheid groeit het respect van de leerlingen en creëer je een vertrouwensband. Achter in het boek geef ik aan waar De Schatkamer en ander materiaal van het project verkrijgbaar zijn.

Ik open het gesprek met de vraag: 'Wie wil er iets vertellen?' Dit resulteert spontaan in een open gesprek. Er is een groot verschil te zien tussen het begin en het einde van het schooljaar. De kinderen worden opener en durven meer te delen. De Schatkamer is een hulpmiddel om respectvol met elkaar om te gaan. Het helpt de kinderen om te leren praten en te luisteren. Verhalen zitten in elke familie, De Schatkamer helpt om die verhalen te vertellen en het gesprek op gang te brengen.

(juf Els, De Kameleon)

What's in it for me?

Het is belangrijk om vooraf te weten wat je als resultaat kunt verwachten als je aan de slag gaat met deze ingrediënten. Het zou erg zijn, als je energie en je toepassingen niets zouden opleveren.

Leerkrachten vertellen dat er een positievere sfeer in de klas was bij het werken met De Schatkamer. De leerkrachten zagen meer verbondenheid, meer behulpzaamheid en bovendien schitterden leerlingen door trots te mogen zijn op wie ze zijn. Als leerkracht geniet je zelf ook meer om voor de klas te staan. Hoewel er vooraf twijfel was bij de leerkrachten, leverde De Schatkamer mooie resultaten op. Leerlingen voelen zich goed in de klasgroep en hun zelfvertrouwen nam toe.

Wereldburgerschap staat steeds meer op de agenda. Inzetten op de ingrediënten die hier aan bod komen, draagt ook bij aan de competenties of leerdoelen van wereldburgerschap. Zo worden leerlingen zich bewust van meervoudige identiteiten in de samenleving, zowel van de ander als van zichzelf. Ze leren diversiteit waarderen en vooroordelen en stereotypen ontmaskeren. Wat maakt ons bijzonder? Wat verbindt ons juist? Zij kunnen constructief omgaan met verschil en kunnen daar zonder oordeel over praten en in gesprek gaan met elkaar. Zij laten zien dat ze respect hebben voor de ideeën en levenswijze van alle leerlingen, ook leerlingen die uit een heel andere context komen dan zijzelf. Op die manier bereiden ze zich voor op een heel diverse wereld waarin verbinding en samenleven met elkaar belangrijk is. Zij zijn de burgers van de toekomst.

Het is belangrijk elk ingrediënt onder de loep te nemen en te integreren in jouw klascontext. Zoek in de tools die opdrachten die passend zijn voor jou en wat aansluit bij de leeftijd van je leerlingen.

Je zult zien: het is proberen met vallen en opstaan. Het vraagt wat inspanningen, een andere manier van kijken en doen. Maar je krijgt er zeker iets voor terug!

Door het boek heen delen leerkrachten die met deze ingrediënten aan de slag gingen in het project Wereldklassen, juf Els, Tinne, Sofie en An, hun ervaringen.

‘Werken met De Schatkamer biedt mij de gelegenheid als leerkracht om in gesprek te gaan met mijn leerlingen. Leerlingen leren zichzelf beter kennen, gaan in gesprek met hun ouders en met elkaar. We ontdekken op deze manier verschillen tussen leerlingen, maar evengoed overeenkomsten. Het wekt nieuwsgierigheid op waarbij ze geprikkeld worden meer open te staan voor elkaars cultuur en gewoonten.’

(Juf Els, De Kameleon)

‘Ken jezelf. Leef je in. Voel je verbonden. Deze drie zinnen vatten samen waar De Schatkamer en het project Wereldklassen voor staan. We gaan samen op zoek naar wie we zijn, naar onze wortels, gewoonten en verhalen. Door hierover met elkaar in gesprek te gaan, oefenen we ons inlevingsvermogen. We botsen op verschillen en ontdekken overeenkomsten. Door te werken met De Schatkamer vergroten we de verbondenheid in de klas en ook de verbondenheid thuis.’

(juf Tinne, Heilig Graf)

Kennis zit niet alleen tussen de oren,
maar juist tussen de neuzen

IN JE
BLOOTJE
VOOR
DE **KLAS**

01

JE KLAS IS EEN SOEP

Jij bent als leerkracht een goede chef in het managen van jouw gerecht: de klasgroep. Laten we als gerecht 'groentesoep' in gedachten nemen. Deze soep bestaat uit diverse kleuren en vormen van groenten, al dan niet pittig gekruid. Je hebt kinderen met een migratieachtergrond, verschillende religies, nieuw samengestelde gezinnen, alleenstaande ouders ... Je hebt kinderen met twee mama's of papa's of misschien twee mama's en een papa. Je hebt kinderen die hoogsensitief zijn of kinderen met leermoeilijkheden. Je hebt kinderen die opgroeien in een kwetsbare situatie, leven in armoede, die moesten vluchten uit hun thuisland enzovoort. Diverse groenten dus. Vandaag de dag zijn klassen fris gemixt en bestaan nauwelijks uit een en hetzelfde ingrediënt. Er zijn wat fijn gesneden groentes en anderen met een scherp randje. De ene zacht, de andere wat harder, de ene sneller gaar dan de andere ... En jij roert erin, jij bepaalt de stroom, jij hebt controle over het vuur ... alleen is het niet evident om voor alle leerlingen 'goed' te doen. Wat heb je hiervoor nodig? Welke extra ingrediënten kunnen dat extraatje geven? Hoe kun je al die aparte groentes lekker doen smaken, want ze zijn zo verschillend?

De ingrediënten die ik toevoeg aan jullie recept zijn:

- Veiligheid en vertrouwen opbouwen.
- Verbinding door verschillen te omarmen.
- Familie als gemeenschappelijke deler.
- Als de soep (over)kookt.
- Mildheid voor jezelf.

Ik ben ervan overtuigd dat verbondenheid kan groeien, op een indirecte manier, als we onze verschillende verhalen met elkaar delen, in kwetsbaarheid. Scholen zijn hier het perfecte forum voor: hier kan gedeeld worden, in veiligheid en met begeleiding.

‘Verdiepende gesprekken zijn voor de CLB-medewerker of de zorgleerkracht’, hoor ik je al zeggen. ‘Ik heb amper de tijd om de leerstof te behandelen, dus hoe graag ik ook wil, het vraagt te veel.’ Niets is minder waar! Onderschat niet wat jij als leerkracht kunt betekenen!

Toepassing

Denk even aan een leerkracht die jou een goed gevoel gaf. Iemand die jou inspireerde, jou aanmoedigde, iemand die vandaag mooie herinneringen bij je oproept.

Wat deed hij? Hoe zorgde deze leerkracht ervoor dat jij je goed voelde?

Zet je toch even aan het denken, niet? Wie weet zorgde die specifieke leerkracht ervoor dat jij nu zelf voor de klas staat! Iedereen wil gezien worden: de stille leerling, de perfecte leerling, de onuitstaanbare leerling, de ouders én jij als leerkracht. Het gevoel te mogen ervaren dat je ertoe doet, helpt groeien. Elk schooljaar start je opnieuw, nieuwe gezichten, nieuw vlees in de kuip. En jij moet die klas in goede banen leiden. De zoektocht naar een goede afstandsbediening is niet altijd eenvoudig. Toch hoop ik je hiermee op weg te helpen.